

álló irányítás kétségtelenül megköti a magángazdasági elhatározást. Ez nem jelenti azonban a magánkezdeményezés megszüntetését. Maga az irányítás is kifejezi az egyén tevőleges közreműködését és az irányítás annál egészségesebb alapokon nyugszik, minél erőteljesebben — de helyes értelemben — nyilvánul meg a magángazdasági vállalkozási kedv. Azzal tehát, hogy nem helyezkedünk szabadelvű kapitalista alapokra, nem kell mindjárt kollektivistáknak lennünk. Valóban van „harmadik út”: a szabadelvű kapitalista és a szocialista rendszerek mellett az irányított gazdálkodás rendszere, amely a két előbbi rendszer szintézisét jelzi.

CSIKÓS-NAGY BÉLA

Nemzetnevelés szomszédainknál

MAR JÓ IDEJE annak, hogy Európa szellemi és politikai válságának magyarázataképpen a világnézeti propaganda különböző jelszavai mellett divatba jött a nyugati kultúra csődjéről, a líra haláláról, az individualizmus önzéséről, a polgárság dekadenciájáról, a tömegember uralmáról, egyes műfajok kipusztulásáról, a jogérzék hanyatlásáról, az írók és kritikusok árulásáról és nem utolsó sorban a pedagógiai pálya cserbenhagyásáról értekezni.

Pedig a tanárok és tanítók hivatása az utóbbi időkben és a jövő terveiben mintha az egész világon nagyot nyert volna fontosságban, mert a világháború sorsdöntő eseményei, politikai változásai és gazdasági megpróbáltatásai mellett ma minden öntudatos nép számára kétségtelenül a „nemzetnevelés” problémái lépnek előtérbe. Európa minden kicsi és nagy nemzete egyaránt érzi, ha fenn akar maradni és megfelelő helyet akar biztosítani magának a népek együttesében, az új nemzedéket és az ország jövőjét olyan lelkes nevelőkre kell bízni, akik hívő és bízó lélekkel, csak hivatásuknak élve, az egyének és a közösség legjobb tulajdonságait fejlesztik ki, s azokat a mult nemes hagyományaival, történelmi értékeivel és egy új, igazságosabb és szociálisabb életformával kötik össze. Ennek a tudatosítása már csak azért is szükséges, mert pedagógusaink eddig úgy érezték, hogy munkásságuk a nemzet életében más társadalmi osztályokéhoz viszonyítva háttérbe szorult és — ritka alkalmaktól és kivételektől eltekintve — sem a társadalom, sem a kormányzat részéről nem részesült kellő méltánylásban. Ez egyik főoka a mind érezhetőbbé váló tanárhiánynak.

A világháború lelki, erkölcsi és anyagi pusztításai következtében a nemzetnevelés problémái annyira megnövekedtek, hogy az egyes államok a szellemi újjászületés és a gazdasági, technikai újjáépítés bonyolult feladatainak megoldására a hivatásos pedagógusok mellett más foglalkozási ágak képviselőit is bevonják. Így egyes területein ma már a legkülönbözőbb szakemberek: orvosok, jogászok, katonák, írók, technikusok, gazdászok, stb. is közreműködnek. A totalitarista államokban viszont maga az államalkotó fasiszta, nemzeti szocialista, stb. párt irányítja a világnézeti elveken felépülő szellemi kiképzést.

Épen most olvastuk, hogy a spanyol nemzetvédelmi miniszter a Szovjet-Oroszországból hazatért „kék hadosztály“ katonái közül igen sokat tanítónak nevezett ki. Ezeknek nem kell megszerezniök a diplomát, hanem csak az általános műveltségből kell vizsgáznuiuk.

Nálunk is mind gyakrabban hangzanak el a társadalom legkülönbözőbb rétegeiből, — nem egyszer lelkes vagyoni felajánlások kíséretében, — olyan találó hozzászólások és többé-kevésbbé életrevaló tervek, melyek a nemzetnevelés, tanárképzés, tanárképzés, kitűnő iskolája, elitképzés, stb. ügyét óhajtják előmozdítani. Mindez azt bizonyítja, hogy a nemzet egészséges, haladó ösztöne és hivatástudata mind jobban felismeri a nevelői munka fontosságát. Azonban, bármily jelentős szerepet is vállalnak egyes iskolán kívüli tényezők a nemzet tökéletesedési programjában, fiainak szellemi és erkölcsi nevelése, a kultúra és humanizmus terjesztése, a nemzeti egység és a történelmi folytonosság tudatosítása a jövőben is elsősorban hivatásos pedagógusok, a tanítók és tanárok feladata lesz. „Mert a nemzet hivatásos nevelői mindenkor a tanárok, (bármennyit beszéljenek is a nevelésről politikusok, írók és mások), akik az egyetemeken készülnek elő magas hivatásukra, s ha az egyetemen bajos, gyöngye a tanárképzés, ez az egész nemzetnek süllyedését vonja maga után“, — írja Szekfű Gyula a „Tanárok“-ról szóló cikkében (Magyar Nemzet, 1942. augusztus 9.). Vele ő is bekapcsolódik azokba a figyelemreméltó vitákba, melyek már pár év óta a tanári pálya visszasságaira és a bölcsészeti karok megdőbbségnedésének okaira mutatva, a jövő fejlődésének útjait egyengetik. A tanulság mindég ugyanaz: „a középiskolai tanári kar társadalmi, s ezzel kapcsolatban anyagi helyzete a bajok igazi fészke, s amíg ott nem segítünk, addig még a legszakszerűbb és legszubtilisabb iskolaszervezési és tanmeneti viták sem használnak semmit.“

Kétségtelen, ha azt akarjuk, hogy a tanárság és tanítótság háború által is megritkult sorai a jövőben új és friss tehetségekkel, életvidám, tetterős és hívő egyéniségekkel ismét megerősödjének s a szellemi és társadalmi elitet magukhoz vonzzák, ennek alapfeltétele szociális és anyagi helyzetük gyökeres és kedvező megoldása.

„A TANÁRI REND EMELKEDÉSÉ“-nek (Makay Gusztáv, Magyar Szemle 1939. február) eddigi érvei mellé én itt főleg a szomszéd államoktól vett példákat szeretnék felsorakoztatni, hogy lásuk, azok mennyire jutottak hasonló feladataik megoldásában. Gondolok itt elsősorban horvát, szlovák és román szomszédainkra, akiknek politikai és kulturális törekvéseit állandóan figyelemmel kell kísérnünk, hogy semmi se zavarhassa meg békés dunavölgyi hivatásunkat, melyet — ha lehet, másokkal összhangban és a mult hibáinak kiküszöbölésével, — továbbra is méltóan akarunk betölteni.

Mind a három szomszédunkra egyaránt jellemző, hogy állami önállóságuk és kulturális életük megszervezésében a mult hagyományaival szakítva, új utakkal kísérleteznek, s nemzetnevelésük is minden tekintetben a korszellemhez és nagy német és olasz pártfogóik felfogásához símul.

A mai usztasa Független Horvát Állam, mint már egyik cikkemben (Magyar Szemle, 1942. augusztus) kifejtettem, célja szerint

tulajdonképpen egy nagy nevelőtábor, mely a horvát karaktert a fasiszta és nemzeti-szocialista tanok szellemében azáltal szeretné megváltoztatni, hogy a szláv passzivitásba a germán aktivitás magjait, és a „munka, rend és fegyelem“ eszményeit igyekszik elültetni. Ennek megfelelően jelszavaikban a horvát nemzeti multat a német nemzetiszocialista közösségi gondolattal párosítják. Legnagyobb ellenfeleiknek a szerbeket és a kommunizmust tekintik. Vezetőik szerint ugyanis a szerbekkel való több mint 20 éves együttélés annyira megrontotta közéletüket, s pedagógusaival együtt annyira elnemzetietlenítette középiskoláikat, hogy a horvátság egy részét, különösen a „felemás“ intelligenciát nagy szellemi „átképzés“-nek kell alávetni. Az ehhez való szellemi táplálékot az usztasa nemzetnevelés nyújtja, mely egymás után jelenteti meg különböző propagandafüzeteit, értékes kultúrkiadványait és horvát-világnézetű tankönyveit. Ezzel kettős feladatot óhajtanak megoldani: egyrészt a horvát önállóság célkitűzéseit akarják a néppel megértetni s a lelkekben megerősíteni, másrészt pedig az ország vezetésére és újjáépítésére egy új, megbízható intelligencia alapját akarják megvetni. A régi és új rend hívei ma még ádáz harcban állnak egymással, s a szellemi érvek mellett a polgárháború fegyvereit is igénybe veszik. A Poglavnik, A. Starčević és S. Radić hagyományait követve, nem a városi középosztályból, hanem elsősorban is a falu paraszttársadalmából igyekszik a jövő horvát vezetőréteget megszervezni, s ezért minden gondoskodásával azt részesíti előnyben.

Elképzelése szerint ez az új elit valószínűleg meg azokat az alapelveket, melyeket mint az usztasa állam eszmei és szervezeti alapját a „Narodne Novine“ augusztus 13.-i számában közölt a nemzetel „Propisnik o zadaći, ustrojstvu, radu i smjernicama Ustaše“ címen. Ennek első cikkelye felsorolja az usztasák jelenlegi és jövő feladatait, melyek a következők:

a) minden eszközzel megvédeni Horvátország állami függetlenségét; b) minden eszközzel megvédeni a horvát nép nemzeti sajátosságait, sohasem egyezve bele abba, hogy a horvát népet egy másik nép részének tekintsék; c) küzdeni azért, hogy a horvát államban mindég csak a horvát nép uralkodjék; d) küzdeni azért, hogy saját földjükön ők legyenek az összes szellemi és anyagi javaknak egyedüli és végleges birtokosai; e) dolgozni azért, hogy a Független Horvát Állam az usztasa alapelvek szellemében korszerűen és igazságosan berendezett állam legyen; f) a munkát kell minden érték és jog alapjának tekinteni; ugyanígy, a kötelességteljesítés ad jogot a védett élethez, s a közösség iránti felelősség minden tevékenység alapja; g) a horvátság megújulását és újjászületését az usztasa alapelvek szellemében, a tisztesség, becsület, igazságosság és szeretet jegyében kell megvalósítani; h) minden horvát férfi és nő lelkébe bele kell plántálni a régi hősiesség és vitézség erényeit, a hős és vitéz apák, valamint az ősök szellemében; i) fel kell ébreszteni, ki kell fejleszteni és meg kell erősíteni a munkás és harcos életörömet; j) a tagokban, párhívekben és általában az egész nemzetben ápolni kell a Poglavnik iránti odaadást, engedelmességet és a benne való hitet.

A következő fejezetek az usztasa mozgalom népi, nemzeti, po-

litikai, katonai, munkás, társadalmi, erkölcsi, nevelő és művelődési jellegét tárgyalják, melyek mindegyikében a közösségi gondolat, a társadalmi igazságosság és a katonai szellem szempontjai jutnak kifejezésre; az intellektuális műveltség helyett pedig a jellemnevelés. Ez az „Usztasa Horvátország“ azonban, mely a rajongók és fanatikusok lelkében született meg, egyelőre még csak egy elképzelt, réménybeli népnek a hazája, melyet a meglévőből előbb még ki kell alakítaniuk és saját képükre kell formálniuk.

A 9. és 10. §-ból részletesebben kitűnik, hogy milyen jellemekre és erkölcsiségre akarják országukat felépíteni. Először is tudatossá akarják tenni, hogy „a rendezett, egészséges, meglegedett és boldog életnek“ a vallás és a család az alapja.

Ezért az usztasák tagjaik közé csak „becsületes, erkölcsös egyéneket, jó és tisztességes horvátokat“ vesznek fel; leküzdik a népben elburjázott „istentelenséget, káromkodást, iszákosságot, erkölcstelenséget, egyenetlenséget, hazudozást és rágalmazást“; minden erővel belenevelik az emberekbe „a közjóért való, jutalomra nem váró önzetlen áldozatkészséget“; küzdenek az elpuhultság és a könnyelmű életfelfogás ellen és megvédik a házasság és a családi élet szentségét; nagy tiszteletben tartják a nő és anya ideálját és megvédik a nő szüzességének tekintélyét és becsületét. Az usztasa nevelés célja (10. §), hogy „becsületes, tisztességes és önérzetes acélos jellemeket“ faragjon, „erős nemzeti és állami öntudattal“; a „szív és a lélek nemességére“ törekszik, mely a horvát nemzet minden tagja iránti áldozatkészségben és szeretetben nyilvánul meg; a nemzettel megismerteti saját történelmét, régiségeit, földrajzát, a népdalkincsét, szokásait és viseletét. Mint művelődési mozgalom (11. §), mind az egyesek, mind a közösség javát szolgálja, s az a célja, hogy a kultúra általános elterjesztésével és a szakkiképzéssel az egész nemzetet képessé tegye a haladásra és megedzze az élet harcáira, stb.

Ha az eddigiekhez még hozzávesszük a maguk elé tűzött politikai, társadalmi, népvédelmi, egészségügyi, gazdasági, technikai, talajjavítási, városfejlesztési, stb. feladatokat, melyek mind kiművelt főket és megfelelő szakembereket kívánnak, akkor előttünk áll a horvát nemzetnevelés egész óriási munkaterülete.

Fenti feladatokat rendszerbe foglalva, két nagy csoportot különböztetünk meg: 1. politikai, világnézeti, erkölcsi és hazafias jellemnevelés; 2. általános műveltség és szakképzés. Az állam mind a kettőt, vagyis az egész nemzetnevelést a pártra és az iskolára bizza. Így a pedagógusok munkaköre a szaktárgyak tanítása mellett más feladatokkal is kibővül.

A párt nevelési eszközei közé tartoznak a különböző propaganda-, ifjúsági, katonai, kulturális, stb. szervezetek, az általuk rendezett munkatáborok, tanfolyamok, előadások, kiállítások stb., valamint a sajtó, a rádió, a film és színház, a könyvtárak, olvasótermek és más hasonló kultúrintézmények. A szellemi irányítás központi szerve az „Usztasa Főhadiszállás Propagandaosztálya“ („Promičba Glavnog ustaškog stana“), mely a Poglavnik gondolatainak és akaratának legközvetlenebb kifejezője.

Nevelőintézményeik közül különös figyelmet érdemel a Borovo-i ifjúsági vezetőkiképző iskola, ahol az egyenruhás ifjú „dužno-

stnik"-okat Nikola Zombelli prof. felügyelete alatt, példás katonai szellemben, öntudatos horvát vezetőférfiakká nevelik. Az iskola két hónapos tanfolyamait egyéves fennállása óta eddig kb. 150 usztasa „tábor“ 800 tehetséges résztvevője végezte el, s keretei mindinkább kibővülnek. Így az idén már a baráti nemzetek fiait is meghívták tagjai közé, s elsőnek mindjárt 25 szlovák Hlinka-gárdista jelentkezett Štefan Kassay vezetésével, ami beszédes jele szoros együttműködésüknek. Ugyancsak külön iskolája van a női ifjúsági vezetőjelölteknek is Zágrábban, ahol nagy gonddal összeállított program alapján, legnagyobb részt hivatásos pedagógusok vezetése alatt készítik elő őket nevelői hivatásukra és az elit feladataira. Főleg az ő munkásságuktól remélik a horvátság erkölcsi megtisztulását, a falu életszínvonalának emelését, az anya- és csecsemővédelem megszervezését, a néptáplálkozás észszerű feljavítását, a falusi háztartás modernizálását, stb. Nagyon fontos szerepe van a férfi és női kötelező munkaszolgálatnak is, melyre az érettségi után kerül a sor. A Poglavnik egyszer a következő szavakkal jellemezte feladataikat: „Abból a mocsárból és pocsolyából, melyet az ellenség teremtett a számunkra, nekünk kertet kell varázsolnunk. És ezt meg is fogjuk tenni. Ezért közületek mindenki a szorgalom mintaképe legyen, olyan mint a hangya . . .“ A női munkatáborokban a gyakorlati, háztartási, gyermekápolási, nevelői, stb. teendők mellett nagy súlyt helyeznek az u. n. „ideológiai-politikai“ kiképzésre is, míg a férfiak a politikai és katonai előképzésen felül az állami közmunkákban, az erdőirtásban, talajjavításban, mocsarak lecsapolásában, gátak emelésében, utak építésében, stb. is tevékenyen résztvesznek. Az életiskolája akar ez lenni, ahol az ifjúság saját verejtékével tanulja meg a komoly testi munka megbecsülését, és maga is hasznos tagja lesz a dolgozók társadalmának.

Míg a világnézeti nevelést főleg a párt irányítja, addig az iskola hasonló szellemben az általános műveltséget és a szaktudást nyújtja; miért is az usztasa Horvátország minden eszközzel, új iskolaépületek emelésével, a tanterv modernizálásával, a tanárok és tanítók erkölcsi és anyagi támogatásával igyekszik a közoktatás szintjét emelni.

Az usztasa iskolareform lényeges újításai közé tartozik, hogy meghosszabbította a kötelező elemi iskolai tanulmányi időt 6, illetve 8 évre, s ezeknél a felsőbb elemi osztályoknál külön városi és külön falusi típust vezettek be. A középiskolák gimnáziumok, vagy reálgimnáziumok lesznek. Ez utóbbiak az 5. osztálytól kezdve külön gimnáziumi és külön reáliskolai szakban folytatódnak, klasszikus, illetve természettudományos szaktárgyakkal. Általában megszüntetik a koedukációt, mert felismerték, hogy a külön női hivatás másfajta nevelést kíván, mint a férfiaké. Didaktikai szempontból kihagyták a tananyagból a „felesleges, elméleti, holt anyagot“, ellene vannak az u. n. „didaktikai materializmus“-nak, a túlzott „absztrakt-szisztematikus“ gondolkodásnak, és helyette a cselekvő, önálló, gyakorlati tudást helyezik előtérbe, ami szerintük jobban megfelel az ifjúság pszichéjének és az ország praktikus szükségleteinek. Éppen ezért nagy súlyt helyeznek a különböző szakirányú (mezőgazdasági, technikai, erdész, bányász, iparos, kereskedelmi, stb.) iskolák felál-

lítására, illetve ilyen tanfolyamok megrendezésére. Tervbe vették, hogy minden járásban külön földműves-mezőgazdasági iskolát szerveznek, stb.

A nevelés reformjai természetesen előtérbe helyezték a nevelő személyét is, s lassanként kialakul az usztasa-pedagógus ideálja. A „Hrvatski Narod“ november 6.-i számában D. S. „A tanító a nemzet első nevelője“ címen többek között a következőket írja:

„A lelkes és sokoldalú tanító munkája és hatása az egész falura, sőt nem ritkán az egész vidékre kiterjed. Amellett a néptanító az, aki a városban és még inkább a falun elsőnek választja ki jövő szellemi elitünket. Ő az első, aki felfedezi a horvát szellemi élet jövő vezetőinek és munkásainak tehetségét, s igyekszik őket arra az útra vezetni, amelyen sajátmaguk és nemzetük hasznára kifejlődnek.“ „A tanítói hivatáshoz szív és értelem kell.“ A nép mindég meg tudja különböztetni a jó tanítót a rossztól, ezért a „szerénység, szorgalom, testvéri szeretet, készség a tanáccsal és tettel való segítségben, a kedély komoly derüje és a haza iránti őszinte szeretet, melyet egész életükkel és munkásságukkal kell tanúsítani, — ezek azok az erények, melyeket a horvát falu tanítóitól és tanítónőitől elvár, s cserébe háláját és odaadását adja.“ Szerinte az lenne a legideálisabb, ha a falu iskolavezetői a tanult és kiművelt falusi gyerekek lennének, akik otthonosak környezetükben. Más cikkírók a tanártól is a szaktudás mellett elsősorban öntudatos horvátságot, fegyelmezett és katonás nevelőkészséget, a gyerekek iránti megértő szeretetet, bajtársias és önfeláldozó munkakedvet követelnek.

A Poglavnik, mikor karácsony előtt fogadta a zágrábi középiskolai tanároknak mintegy 600 tagú küldöttségét, beszédében rámutatott hivatásuk ideális voltára, mivel működésük tárgya maga is eszményi: a gyermek, az ifjúság, s éppen ezért legfőbb pedagógiai elvnek a szeretetet jelölte meg. A tanárok egész munkássága arra irányul, hogy mások javát, s így az egész nemzet és a haza javát szolgálják. „Nekünk, Önöknek, elsősorban is Önöknek kell a felelősséget viselni Isten, a szülők, az egész horvát nemzet, sőt az egész emberiség előtt minden egyes ifjúért, akit ránk bízta, minden egyes lánykáért, aki iskolánkba jár.“ Vigyázzanak a nevelők, nehogy áru-
lőkat és merénylőket faragjanak belőlük, hanem arra törekedjenek, hogy neveltjeik a nemzet hasznos tagjai legyenek. „Egyedül ideálok-
ból azonban nem lehet megélni... Minden elfogulatlan és tisztesség-
es ember csodálattal tekint Önökre, akik a legnehezebb körülmények között is kitartanak s megfelelnek kötelességüknek. Legye-
nek meggyőződve, hogy az usztasa kormányzat a legrövidebb időn belül minden lehetőet megtesz anyagi helyzetük megjavítására.“

Horvátországban határozottan divatba jött a „nemzetnevelő“ alakja, s ezt a címet legnagyobb fiaiknak is megtisztelő jelzőként adományozták.

UGYANAZT A SZEREPET, melyet Horvátországban az usztasa mozgalom tölt be, Szlovákiában a Hlinka-gárda játssza. Náluk is ugyanaz a katonai és világnézeti nevelés folyik, mint horvát „testvéreik“-nél; államvezetésüket is mindenben igyekeznek összehangolni, így róluk nem sok újat mondhatunk.

A román nemzetnevelés feladatait érdekesen világította meg az a beszéd, melyet a helyettes miniszterelnök, Mihai Antonescu professzor tartott július közepén a bukaresti Mezőgazdasági Főiskola nyári tanfolyamainak megnyitása alkalmából. Már előzőleg is több alkalomkor hangsúlyozta a frontharcosok és a parasztság, valamint a papság és a pedagógusok döntő szerepét az ország újjáépítésében. Ez alkalommal viszont az egész román iskolapolitikát érintette. Szerinte a régi intelligencia és vezetőréteg csak szavakkal segített a parasztságon és a népen, de a tettek elmaradtak. Az iskola a Nyugatot majmolta, de nem törődött az ország nemzeti sajátságaival és valódi szükségleteivel. Szerinte az új iskolának nem teoretikusnak, hanem a valóság iskolájának kell lennie, s főcélja az legyen, hogy az ország nagy tömegét kitevő parasztság életszínvonalát emelje. Nem elég az ideológiai problémáknál elidőzni, hanem a népet fajiilag és élettanilag is meg kell erősíteni a mindenkire kiterjedő szociális gondoskodás útján. A születések számát növelni kell, meg kell szervezni a csecsemő- és anyavédelmet, a társadalmi élet központjává pedig a családot és a „faluközösséget“ kell tenni. Végül azt is megígérte, hogy azokat a tanítókat és tanárokat, akik lelkes munkájukkal hozzájárulnak a parasztság megváltásához, minden tekintetben előnyben fogják részesíteni, felemelik fizetésüket és ők lesznek az ország szellemi vezetői.

Mindaz, amit itt szűk keretek közt szomszédaink nemzetneveléséről elmondhattunk, — a szerbeket, mivel jelenleg megszállás alatt vannak, nem vehettük figyelembe, — kétségtelenül sok érdekes és tanulságos célkitűzést tartalmaz, s a tanári és tanítói rend növekvő fontosságáról tanuskodik. A gyakorlatban azonban még nagyrészt kiforratlan elveikben annyi az ellentmondás, elfogultság és fanatizmus, hogy ez sok mindennek lerontja az értékét és hitelét.

A KÖRNYEZŐ ÁLLAMOK nemzetnevelési programjának e futólagos áttekintése után, fordítsuk vissza tekintetünket saját viszonyainkra és emeljük ki a biztató előjeleket, melyek a magyar tanítóság és tanárság jobb jövője, nagyobb megbecsülése felé mutatnak.

Szinyei Merse Jenő kultuszminiszter okt. 12.-én a kolozsvári egyetem jubiláris közgyűlésén elmondott nemzetnevelési programjában a modern szellemmel átítatott nagy magyar hagyományok követését hirdeti: „A magyar közoktatás keretei tágasak és fejlettek. Az én feladatomban most már az, hogy a kereteket mennél magyarabb, emberibb és korszerűbb tartalommal töltssem meg.“ Beszédében felidézte azt a régi magyar tudományos szellemet, mely „mindég tiszta emberi értékeket keresett és hirdetett.“ „Minden vonalon a tehetségeseket védem. A tehetség azonban csak akkor tudja a közösséget igazán szolgálni, ha tiszta erkölccsel és makulátlan jellemmel párosul.“ Az „európai hivatású, de gyökeresen keresztény világszemlélet“ nevében a tudomány szeretetére, „az igazság keresésére“, a „magyar öntudat“ kifejlesztésére buzdít, s minden nevelő közös feladatának az „erős, munkás, harcos, művelt magyar nemzetedékek“ nevelését, „a jövő magyar élet vezetőinek erkölcsi és értelmi kiképzését“ — t jelöli meg. Ugyancsak tőle hallottunk az euró-

pai és a magyar humanizmus közös vonásairól, a tudományos és nemzetnevelői munka együttműködéséről, a népoktatás és a komoly mezőgazdasági szaktudást nyújtó falusi népiskola fejlesztéséről, a falu életszínvonalának emeléséről, hagyományaink, népmeséink, dal-kincsünk, és általában a „hungarológiai oktatás fontosságáról. Tudatában van annak, — mondotta a kultusztárca költségvetési vitájában, — hogy mennyi minden múlik „a kulturális intézmények belső erősítésén“, vagyis a pedagógiai és tudományos pályán működő egyének bizakodó szellemén, nevelői és tudományos lelkesültségén, s éppen ezért gondoskodása elsősorban is a lelkeskedő papság, valamint a tanárság és tanítóság életszínvonalának emelésére és anyagi helyzetének javítására irányul.

Ennek céltudatos keresztülvitele bizonyára a legjobb hatással lesz közoktatásunk s így egész szellemi életünk további fejlődésére. Hiszen pedagógusaink legjava ma ép oly fontos szerepet játszik a nemzetek közti békés kultúrkapcsolatok kiépítésében, a gondolatok kicserélésében, a tudományos eredmények átültetésében, a folyóiratokban, a rádióban, a nyelv- és szaktanfolyamokon, az ifjúsági szervezetekben, a falu vezetésében, stb., mint a művelődés hivatott hajlékában, az iskolában. És ha a jövőben megszabadulnak kicsinyes anyagi gondjaiktól — létszámban és minőségben ismét megerősödvé — működésük egy szervesen átgondolt nemzetnevelési program keretében záloga lesz annak, hogy népünk továbbra is megőrzi százados kultúrfölényét a Duna-völgyének nemzetei között.

VÁNDOR GYULA